

Η εποχικότητα του τουρισμού στην Κρήτη και τρόποι άμβλυνσής της

Της κ. Γεωργίας ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Του κ. Στέφ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Δρος, Οικονομολόγου

Νομός Ηρακλείου

Η διερεύνηση του φαινομένου της εποχικότητας του τουριστικού ρεύματος στο Νομό Ηρακλείου, βασίστηκε σε πρώτη φάση στις διακυμάνσεις, που σημειώθηκαν, όσον αφορά στην τουριστική ζήτηση κατά τη διάρκεια της πενταετίας 1994-1998. Η έρευνα αυτή θέτει βασικό στόχο την ανάλυση του χρονικού προτύπου κατά το οποίο εκδηλώνεται η τουριστική ζήτηση, καθώς η εποχικότητά της αποτελεί ένα καθολικό πρόβλημα των τουριστικών προορισμών της χώρας. Η άμβλυνση του φαινομένου της εποχικότητας δεν αφορά μόνο στη μείωση της άνισης κατανομής των αφίξεων και των διανυκτερεύσεων των τουριστών στη διάρκεια του έτους, αλλά συμπεριλαμβάνει και την αύξηση του τουρισμού.¹

Αφίξεις των τουριστών στο Ν. Ηρακλείου και εποχικότητα

Η πλήρης κατανόηση του φαινομένου της εποχικότητας του τουριστικού ρεύματος, καθιστά απαραίτητη την καταγραφή των αφίξεων, που σημειώθηκαν στο Ν. Ηρακλείου. Συγκεκριμένα, καταγράφονται όλες οι αφίξεις στο λιμάνι του Ηρακλείου, που πραγματοποιήθηκαν με πλοία γραμμής του εσωτερικού, με κρουαζιερόπλοια και θαλαμηγούς ελληνικής ή άλλης ιδιοκτησίας, καθώς και οι αφίξεις στο αεροδρόμιο της πόλης, που πραγματοποιήθηκαν με πτήσεις του εσωτερικού ή του εξωτερικού. Στον πίνακα 1.1 καταγράφεται η μηνιαία κατανομή των αφιχθέντων στο Νομό, η ποσοστιαία αντιστοιχία τους, καθώς και ο συντελεστής υπολογισμού της εποχικότητας Ginnie.²

1. Βλ. Τσίτουρας Αν. (1998): *Εποχικότητα του Τουρισμού στην Ελλάδα και στις ανταγωνίστριες Χώρες*. Ι.Τ.Ε.Π. Αθήνα, σελ. 1.

2. Τύπος υπολογισμού εποχικότητας Ginnie. Όπου X_i = μηνιαίες αφίξεις του μήνα i , X = σύνολο αφίξεων. Όπου n ο αριθμός των περιόδων που μελετάμε (π.χ. $n=12$), i είναι n κατάταξη ανάλογα με το μερίδιο S_i . Το i παίρνει τιμές $1, 2, \dots, n$ ώστε ο μήνας με το μεγαλύτερο μερίδιο κατατάσσεται πρώτος ($i=1$), ο μήνας με το δεύτερο μεγαλύτερο μερίδιο κατατάσσεται δεύτερος ($i=2$) κ.λ. Τσίτουρας Αν. (1998): *Η Εποχικότητα του Τουρισμού στην Ελλάδα και τις Ανταγωνίστριες Χώρες*. Ι.Τ.Ε.Π., Αθήνα, σελ. 169.

Πίνακας 1.1 Σύνολο αφιχθέντων στο Ν. Ηρακλείου 1994-1998. Μηνιαία κατανομή

ΜΗΝΕΣ	1994	%	1995	%	1996	%	1997	%	1998	%
ΙΑΝ.	38231	1,46%	36913	1,46%	40937	1,60%	44693	1,62%	48954	1,75%
ΦΕΒ.	37633	1,43%	35957	1,43%	40720	1,59%	42785	1,55%	44198	1,58%
ΜΑΡΤ.	85587	3,26%	55019	2,18%	76854	3,00%	91604	3,32%	57282	2,05%
ΑΠΡΙΛ.	213673	8,14%	244527	9,70%	226379	8,84%	197276	7,15%	219063	7,85%
ΜΑΙΟΣ	348911	13,29%	302913	12,01%	311408	12,16%	335174	12,15%	340068	12,18%
ΙΟΥΝ.	341576	13,01%	300921	11,93%	302349	11,81%	347994	12,61%	352356	12,62%
ΙΟΥΛ.	434155	16,54%	403888	16,01%	415513	16,23%	452382	16,40%	448765	16,07%
ΑΥΓ.	424491	16,71%	409689	16,24%	446370	17,44%	501548	18,18%	494785	17,72%
ΣΕΠΤ.	358285	13,65%	382649	15,17%	359190	14,03%	381743	13,84%	388364	13,91%
ΟΚΤ.	259946	9,90%	246923	9,79%	232385	9,08%	249062	9,03%	267929	9,60%
ΝΟΕΜ.	41577	1,58%	50084	1,99%	55235	2,16%	59731	2,16%	66047	2,37%
ΔΕΚ.	40627	1,55%	52687	2,09%	52688	2,06%	55038	1,99%	64471	2,31%
ΣΥΝΟΛΟ	2624692	100,00%	2522170	100,00%	2560028	100,00%	2759030	100,00%	2792282	100,00%
Συντελεστής GINNIE	0,3941	39,41%	0,3877	38,77%	0,3887	38,87%	0,3995	39,95%	0,3934	39,34%

Παρατηρώντας τα ποσοστά, που καταγράφονται στον πίνακα, διαπιστώνουμε, ότι στο διάστημα 1994-1998,³ ο όγκος των αφίξεων, που σημειώνεται κατά τη διάρκεια των μηνών από τον Απρίλιο μέχρι τον Οκτώβριο, είναι δυσανάλογα μεγάλος, συγκριτικά μ' εκείνον, που καταγράφεται στους υπόλοιπους μήνες (Νοέμβριο έως Μάρτιο). Από τις παραπάνω παρατηρήσεις προκύπτει να θεωρείται το 7μηνο Απρ.-Οκτ. η θερινή περίοδος της τουριστικής κίνησης ενώ το 5μηνο Νοεμ.-Μαρτ. η χειμερινή περίοδος.

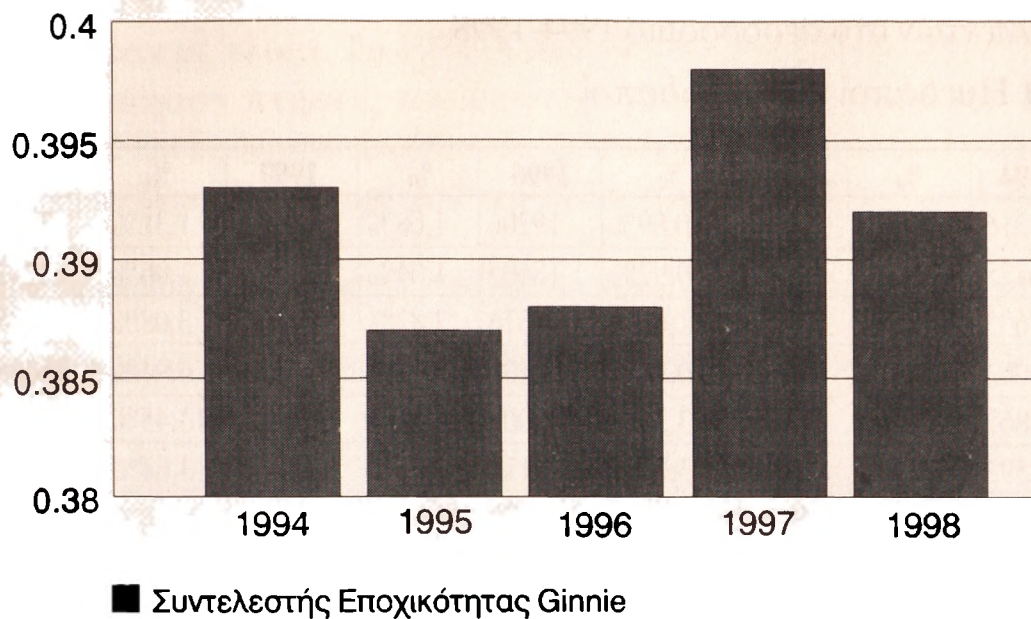
Κατά την πενταετία 1994-1998, στους 7 μήνες της θερινής περιόδου καταγράφεται στο Ν. Ηρακλείου, κατά μέσο όρο ένα ποσοστό, που αγγίζει το 91% του συνόλου των αφιχθέντων, ενώ στους 5 μήνες της χειμερινής περιόδου αντιστοιχεί μόλις το 9%.

Όσον αφορά στο ποσοστό των αφίξεων της θερινής περιόδου, παρατηρούμε, ότι κατά τη διάρκεια των μηνών του Ιουλίου, του Αυγούστου και του Σεπτεμβρίου προσεγγίζει το 45,6%, με αποτέλεσμα να θεωρούνται ως οι μήνες αιχμής, καθώς συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο μερίδιο των αφίξεων. Πιο συγκεκριμένα, οι περισσότερες αφίξεις στο Νομό σημειώθηκαν κατά τη διάρκεια του Ιουλίου και του Αυγούστου, ενώ οι λιγότερες αφίξεις της πενταετίας 1994-1998 σημειώθηκαν κατά τη διάρκεια του Φεβρουαρίου.

Από τη συγκριτική μελέτη των ποσοστών των αφιχθέντων στο Ν. Ηρακλείου την περίοδο 1994-1998, προκύπτει, ότι ο δείκτης υπολογισμού της εποχικότητας Ginnie σημείωσε κάποιες μικρές αυξομειώσεις. Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι το 1994 η τιμή του δείκτη είναι 0,3941, ενώ το επόμενο έτος μειώθηκε ακόμη περισσότερο. Αντίθετα, κατά τη διάρκεια των ετών από το 1995 έως το 1997 καταγράφεται η μεγαλύτερη τιμή του δείκτη της εποχικότητας, που φτάνει στο 0,395 για να μειωθεί ξανά το 1998 πάλι στο 0,3934.

Εξέλιξη της εποχικότητας των αφίξεων στο Νομό Ηρακλείου (γράφημα)

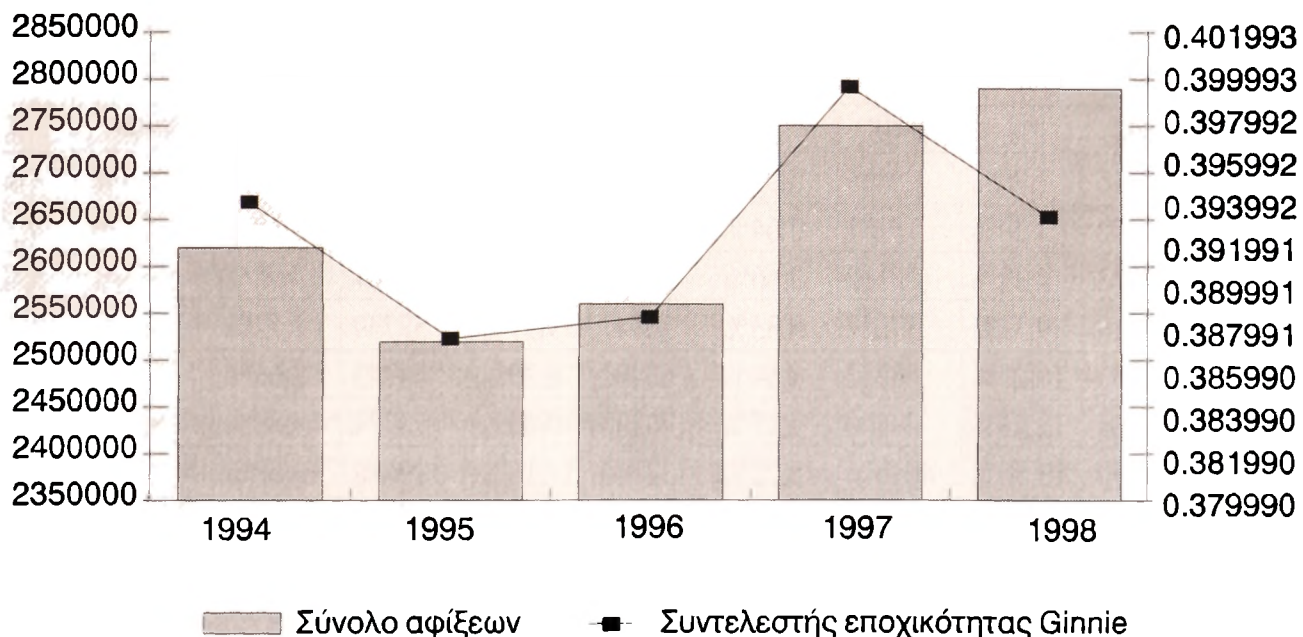
Εποχικότητα των αφίξεων στο Ν. Ηρακλείου 1994-1998

Σχέση μεταξύ αφίξεων και της εποχικότητας

Γράφημα 1.2. Σύνολο αφιχθέντων στο Ν. Ηρακλείου 1994-1998

Αφίξεις και εποχικότητα στο Ν. Ηρακλείου 1994-1998

Σύμφωνα με το παραπάνω γράφημα 1.2 διαπιστώνουμε, ότι ο συντελεστής εποχικότητας Ginnie είναι ανάλογος με τις ετήσιες αφίξεις. Η αναλογία αυτή οφείλεται στο γεγονός, ότι οι μεγαλύτερες διακυμάνσεις στον αριθμό των αφίξεων παρατηρούνται κατά κύριο λόγο στους λεγόμενους μήνες αιχμής. Το ποσοστό της εποχικότητας, που κυμαίνεται γύρω στο 39% θεωρείται σχετικά ικανοποιητικό και οφείλεται σε πολλούς παράγοντες, όπως στην αξιόλογη τουριστική υποδομή του Νομού, στην ύπαρξη αρχαιολογικών χώ-

ρων, στις ήπιες κλιματολογικές συνθήκες κ.ά. Παρ' όλα αυτά υπάρχουν ακόμη πολλές προοπτικές για βελτίωση.

Η εποχικότητα των αφίξεων ανά μέσο μεταφοράς

Σύνολο αφιχθέντων στο αεροδρόμιο 1994-1998

Πίνακας 2.1 Ημεδαποί και αλλοδαποί

ΜΗΝΕΣ	1994	%	1995	%	1996	%	1997	%	1998	%
ΙΑΝ.	14316	0,72%	16308	0,89%	19206	1,08%	26272	1,31%	23002	1,09%
ΦΕΒ.	16425	0,83%	17776	0,97%	18605	1,04%	21237	1,06%	22120	1,05%
ΜΑΡΤ.	57605	2,91%	29887	1,63%	50376	2,82%	62037	3,08%	33881	1,61%
ΑΠΡΙΛ.	153063	7,74%	187270	10,21%	155432	8,70%	139537	6,94%	150952	7,16%
ΜΑΙΟΣ	282861	14,30%	244191	13,31%	248006	13,88%	270431	13,45%	286249	13,57%
ΙΟΥΝ.	258592	13,08%	251625	13,72%	228116	12,77%	274220	13,64%	292066	13,85%
ΙΟΥΛ.	346785	17,54%	299272	16,31%	282773	15,83%	332694	16,54%	358928	17,02%
ΑΥΓ.	327417	16,56%	286696	15,63%	304539	17,05%	360781	17,94%	384524	18,24%
ΣΕΠΤ.	289683	14,65%	274814	14,98%	270186	15,12%	291617	14,50%	304895	14,46%
ΟΚΤ.	197764	10,00%	182894	9,97%	161951	9,07%	182289	9,06%	197456	9,36%
ΝΟΕΜ.	17024	0,86%	22096	1,20%	21606	1,21%	24420	1,21%	26085	1,24%
ΔΕΚ.	16116	0,81%	21807	1,19%	25599	1,43%	25490	1,27%	28494	1,35%
ΣΥΝΟΛΟ	1977651	100,00%	1834636	100,00%	1786395	100,00%	2011025	100,00%	2108652	100,00%
GINNIE	0,436061	43,61%	0,413291	41,33%	0,415605	41,56%	0,425986	42,60%	0,437994	43,80%

Πίνακας 2.2 Σύνολο αφιχθέντων στο λιμάνι Ηρακλείου 1994-1998⁴ (Ημεδαποί και αλλοδαποί)

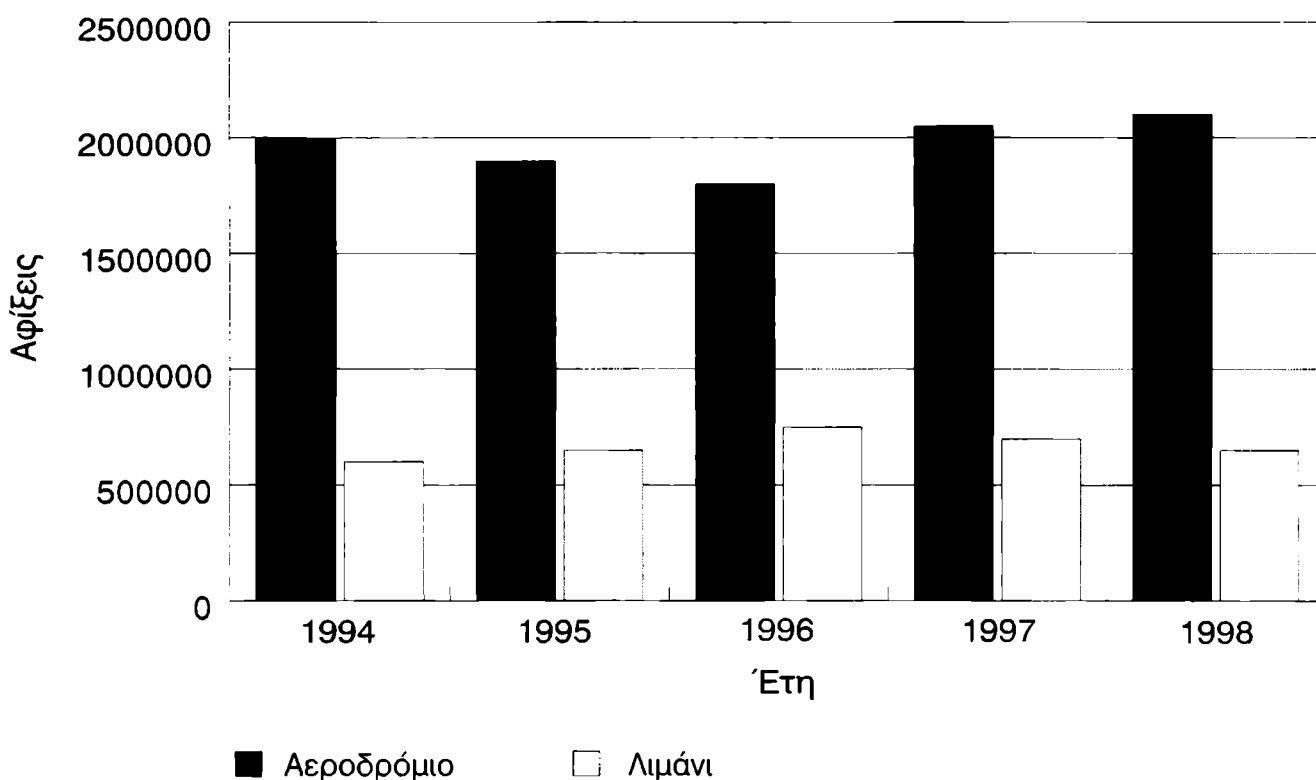
ΜΗΝΕΣ	1994	%	1995	%	1996	%	1997	%	1998	%
ΙΑΝ.	23915	3,70%	20605	3,00%	21731	2,81%	18421	2,46%	25952	3,80%
ΦΕΒ.	21208	3,28%	18181	2,64%	22115	2,86%	21548	2,88%	22078	3,23%
ΜΑΡΤ.	27982	4,32%	25132	3,66%	26478	3,42%	29567	3,95%	23401	3,42%
ΑΠΡΙΛ.	60610	9,37%	57257	8,33%	70947	9,17%	57739	7,72%	68111	9,96%
ΜΑΙΟΣ	66050	10,21%	58722	8,54%	63402	8,20%	64743	8,66%	53819	7,87%
ΙΟΥΝ.	82984	12,83%	49296	7,17%	74233	9,60%	73774	9,86%	60290	8,82%
ΙΟΥΛ.	87370	13,50%	404616	15,22%	132740	17,16%	119688	16,00%	89837	13,14%
ΑΥΓ.	97074	15,00%	122993	17,89%	141831	18,33%	140767	18,82%	110261	16,13%
ΣΕΠΤ.	68602	10,60	107835	15,68%	89004	11,50%	90126	12,05%	83469	12,21%
ΟΚΤ.	62182	9,61%	64029	9,31%	70434	9,10%	66773	8,93%	70473	10,31%
ΝΟΕΜ.	24553	3,79%	27988	4,07%	33629	4,35%	35311	4,72%	39962	5,85%
ΔΕΚ.	24511	3,79%	30880	4,49%	27089	3,50%	29548	3,95%	35977	5,26%
ΣΥΝΟΛΟ	647041	100,00%	687534	100,00%	773633	100,00%	748005	100,00%	683630	100,00%
GINNIE	0,27702	27,70%	0,335266	33,53%	0,334904	33,49%	0,3315	33,15%	0,27232	27,23%

Σύνολο αφιχθέντων στο αεροδρόμιο και στο λιμάνι Ηρακλείου την πενταετία 1994-1998

Στο διάστημα αυτό ο αριθμός των ατόμων, που έφθασαν στο Νομό αεροπορικώς αντιστοιχεί σε ποσοστό 73% του συνόλου των αφίξεων, ενώ μόνο 27% αντιστοιχεί σ' αυτούς, που ταξίδεψαν με πλοία. Το 1994 οι αφιχθέντες στο αεροδρόμιο του Ηρακλείου, που πραγματοποίησαν πτήσεις του εσωτερικού ή του εξωτερικού ήταν περίπου 1.977.000, ενώ το 1998 έφθασαν περίπου τα 2.108.000. Κατά τα δύο αυτά έτη οι αφιχθέντες στο λιμάνι του Ηρακλείου αριθμούνται αντίστοιχα σε 647.000 και 683.000 επιβάτες.

Η εξέλιξη της εποχικότητας των αφίξεων στο Ν. Ηρακλείου (γράφημα)

Σύνολο αφιχθέντων στο αεροδρόμιο και λιμάνι Ηρακλείου, 1994-1998

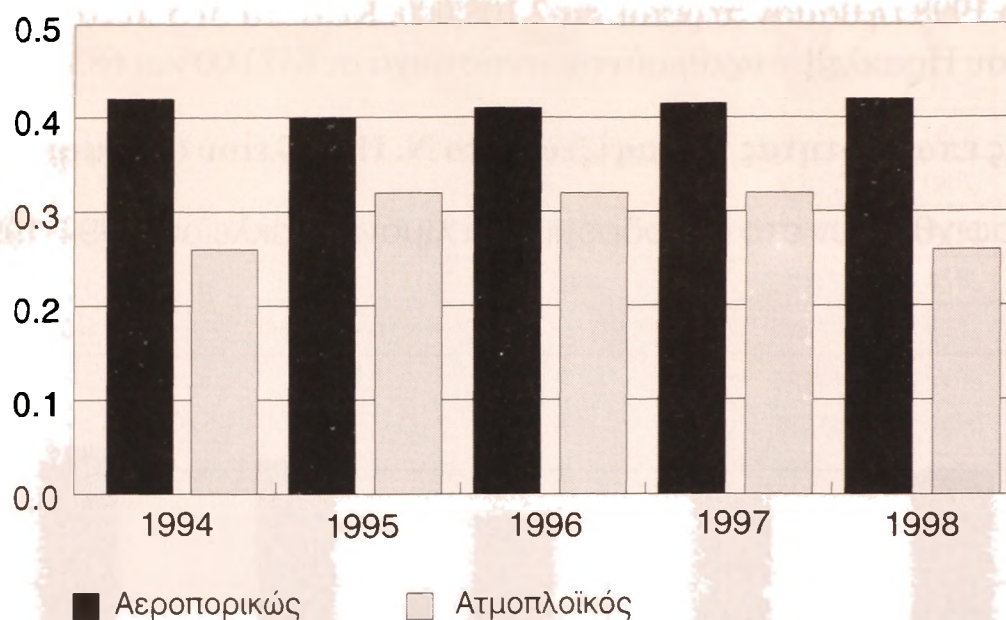
Από τη συγκριτική μελέτη των ποσοστών των αφιχθέντων στο Ν. Ηρακλείου την περίοδο 1994-1998 προκύπτει, ο δείκτης υπολογισμού της εποχικότητας Ginnie, που σημείωσε κάποιες μικρές αυξομειώσεις. Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι το 1994 η τιμή του δείκτη είναι 0,3941, ενώ το επόμενο έτος μειώθηκε ακόμη περισσότερο. Αντίθετα, κατά τη διάρκεια των ετών από το 1995 έως το 1997 καταγράφεται η μεγαλύτερη τιμή του δείκτη της εποχικότητας, που φτάνει στο 0,395, για να μειωθεί ξανά το 1998, αγγίζοντας πάλι το 0,3934.

Η τιμή του δείκτη της εποχικότητας των αφίξεων ανάλογα με το μέσο μεταφοράς, που χρησιμοποιείται κάθε φορά, είναι ενδεικτική για τη διακύμανση της τουριστικής κίνησης στο Νομό. Όπως παρατηρούμε στο Γράφημα 2.2, το φαινόμενο της εποχικότητας των αφιχθέντων με αερομεταφορές είναι εντονότερο, η αεροπλοΐα αποτελεί το πιο εύχρηστο μέσο μεταφοράς των αλλοδαπών τουριστών, που επισκέπτονται το Ηράκλειο, κυρίως κατά τους θερινούς μήνες.

Το φαινόμενο της εποχικότητας των αφιχθέντων συγκριτικά με τα μεταφορικά μέσα που χρησιμοποίησαν

Γράφημα 2.2 Εποχικότητα αφιχθέντων στο Ν. Ηρακλείου ανά μέσο μεταφοράς 1994-1998

Εποχικότητα αφιχθέντων ανά μέσο μεταφοράς, 1994-1998

Το φαινόμενο της εποχικότητας των αφίξεων των αλλοδαπών τουριστών στο αεροδρόμιο του Ηρακλείου με πτήσεις Charter⁵

Πίνακας 2.3 Μηνιαία κατανομή 1994-1998

ΜΗΝΕΣ	1994	%	1995	%	1996	%	1997	%	1998	%
ΙΑΝ.	828	0.05%	149	0.01%	76	0.01%	116	0.01%	678	0.04%
ΦΕΒ.	695	0.04%	741	0.05%	382	0.03%	427	0.03%	115	0.01%
ΜΑΡΤ.	37517	2.16%	6753	0.43%	24268	1.66%	31817	1.94%	7165	0.41%
ΑΠΡΙΛ.	132456	7.62%	159452	10.26%	125424	8.58%	101055	6.17%	118682	6.77%
ΜΑΙΟΣ	259542	14.94%	223242	14.37%	220251	15.07%	237543	14.50%	253959	14.49%
ΙΟΥΝ.	238065	13.70%	228367	14.70%	201494	13.78%	241196	14.72%	261358	14.91%
ΙΟΥΛ.	320157	18.43%	267936	17.25%	248588	17.00%	294846	18.00%	322339	18.39%
ΑΥΓ.	300077	17.27%	259145	16.68%	269044	18.40%	320709	19.57%	347572	19.83%
ΣΕΠΤ.	267608	15.40	249167	16.04%	239468	16.38%	268609	15.78%	271705	15.50%
ΟΚΤ.	176999	10.19%	157157	10.12%	132010	9.03%	150354	9.18%	166652	9.51%
ΝΟΕΜ.	2211	0.13%	1096	0.07%	448	0.03%	1027	0.06%	1757	0.10%
ΔΕΚ.	1166	0.07%	161	0.01%	410	0.03%	779	0.05%	427	0.02%
ΣΥΝΟΛΟ	1737321	100.00%	1553366	100.00%	1461863	100.00%	1638478	100.00%	1752409	100.00%
Συντελεστής GINNIE	0.479918	47.99%	0.472287	47.23%	0.48472	48.47%	0.500893	50.09%	0.508956	50.90%

ΜΑΡΙΑ ΡΕΖΑΝ*Με νοσταλγία...*

Για μια ζωή έτσι, χωρίς πρόγραμμα

Περιεχόμενα

Πρόλογος. 1921-1939: Παιδικά και νεανικά χρόνια. 1940-1945: Πόλεμος - Κατοχή. 1945-1959: Απελευθέρωση - Μητέρα 4 παιδιών - Κυβέρνηση Πλαστήρα. 1960-1967: «Ελευθερία» - Πραξικόπημα. 1967-1974: Δικτατορία - Αυτοεξορία στο Παρίσι. 1974-1980: Μεταπολίτευση.

Από την μηνιαία κατανομή των αφίξεων των αλλοδαπών τουριστών στο αεροδρόμιο του Ηρακλείου με πτήσεις charter προκύπτει το 98% του μέσου όρου των πτήσεων charter, που πραγματοποιήθηκαν την περίοδο 1994-1998 στους 7 μήνες της θερινής περιόδου. Το ποσοστό του αντίστοιχου μέσου όρου που σημειώνεται κατά τη χειμερινή περίοδο Νοεμβρίου-Μαρτίου είναι της τάξεως του 1,5%.

Συνεχίζεται...

Βιβλιογραφία*Ελληνική βιβλιογραφία*

Αναστάσιος Τσίτουρας: Η εποχικότητα του τουρισμού στην Ελλάδα και τις ανταγωνίστριες χώρες. Μελέτη Ι.Τ.Ε.Π., Αθήνα 1995.

Συλλογή κειμένων, Ελληνικός Τουρισμός: Μύθοι και Πραγματικότητα. Εκδόσεις Anubos, Αθήνα 1996: «Συνεδριακός τουρισμός», Κώστας Κραββαρίτης, σελ. 99-108, «Η εποχικότητα στο τουριστικό σύστημα», Γιώργος Δρακόπουλος, σελ. 113-116.

Γιάννη Τσαρουχίδη: Αναπτυξιακός τουρισμός, «τουρισμός παραχείμασης», σελ. 188-200.

Ξένη βιβλιογραφία

Adrian Bull: The Economics of Travel and Tourism. 2nd edition, Australia 1995, ps 24-44.

Ελληνικός περιοδικός τύπος

Τουρισμός και Οικονομία, τεύχος 206, Μάρτιος 1996, «εσωτερικός τουρισμός», σελ. 14-24.

Τουρισμός και Οικονομία, έτος 25ο, τεύχος 230, Μάιος 1998, «12 μήνες τουρισμός», σελ. 88.

Ταξίδια στην Ελλάδα, 2000-2001, Δ. και Γ. Καλοφωλιάς, Εκδοτική Α.Ε., Αθήνα 2000, σελ. 360-363.

Στατιστικά στοιχεία

ΕΟΤ Ηρακλείου Κρήτης (1999-2000).

Κρατικός αερολιμένας Ηρακλείου Κρήτης «Νίκος Καζαντζάκης» (1999-2000).